

سلسلہ دروس خارج

اصول فقہ

جلسہ :

۲۵

تاریخ :

۱۹/۹/۱۶

استاد پیدہ حسن خمینی

موضوع : تعریف علم اصول

تعريف حضرت امام از علم اصول

سؤال :

چرا امام از لفظ «آلية» به جای
لفظ «ممهدة» استفاده کرده است؟

«علم الاصول هو القواعد الآلية التي

يمكن ان تقع كبرى استنتاج الاحكام

الكلية الالهية او الوظيفة العملية»

احتمال اول :

وجود اجمال در لفظِ «ممهدة»

مراد از ممهدة اگر همه چیزهایی است که در قبل و بعد تمهید شده است :

اشکال : باید تحقیق در مورد لفظ «صعید» در طریق استنباط حکم شرعی، مسئله اصولی باشد!

کلام محقق
قزوینی

اگر مراد از ممهدة، تمهید شده در سابق باشد:

سؤال : مراد همه علماء است یا پایه گذاران اولیه این علم؟

نظر محقق قزوینی

مراد از **ممهده** : همه قواعد تمهید شده در سابق و لاحق

تمهید کننده ، **یک نفر** هم باشد، کافی است

در مورد مباحث لغوی :

اگر **اولین** بار مورد بحث قرار می گیرد : می تواند مسأله اصولی باشد

نکته :

بحث از لفظ «صعید و طهور» مربوط به **شناخت موضوعات احکام** است و نه خود

احکام (بر خلاف بحث پیرامون «امر»)

نتیجه گیری پیرامون احتمال اول :

لفظ آلیه، از نقض و اثبات های کم تری برخوردار است
در نتیجه برای تعریف مناسب تر است

احتمال دوم :

«آلیت» وصف خود قضایا است

بر خلاف «تمهید» که برای غرض است

اشکال:

با توجه به اینکه حضرت امام، تمایز علوم را ویژگی ذاتی قضایا می دانستند، بهتر بود از صفتی بهره بگیرند که مربوط به خود قضایا است

نکته ششم :

لفظ «آلیت» قواعد فقهی را از علم اصول خارج می کند

مفردات :

مثل «زید»

نسبت های غیر تام :

مثل «غلام زید»

نسبت های تام انشائی

مثل «اوامر»

قضایای شخصییه

تصورات :

صاحب فصول:

با قید قواعد چند
چیز خارج می شود

اشکال به صاحب فصول:

مراد از «قواعد» چیست؟

خارج شدن تمام تعاریف (حدود) از دایره علم اصول

دلیل: چون قاعده کلیه نیستند

برای اینکه، حتی الامکان همه مباحث یک علم از زمره مسائل آن علم شمرده شوند:

می گوییم: مراد از قواعد، قضایای غیر مشخصه است

تعاریف نیز چون قضایای حقیقه هستند، تحت تعریف باقی می مانند

بررسی قید «آیة»

«علم الاصول هو القواعد الآیة التي يمكن ان تقع كبرى استنتاج الاحكام الكلية

الالهية او الوظيفة العملية»

لفظ «آیة» به چه معناست؟

- علوم اصالی: به خاطر رسیدن به غرضی غیر از علم دیگر، اعتبار شده اند

- علوم آلی: به خاطر کمک رساندن به علم دیگر، اعتبار شده اند

علم اصول، آلی است

چرا که غرض از اعتبار علم اصول، به کارگیری نتایج آن در فقه است